

Елисавета ***БАГРЯНА***

БОЖИЙ ДЕН

Тук някога се сля небето със земята,
през мътния порой плющяха знамена,
зариха се в пръстта, полягаха нивята -
пожъна огнен сърп незрели семена...

А днеска - погледни от край до край небето -
бездънното око на благославящ Бог -
и пълните жита, градините, полето,
налелия се плод с избистрен, меден сок.

- Дочаках те и аз, дочаках най-подире,
ден с обич оплоден и благодарно тих.
През огън и вода преминах да те диря,
безспирно се стремях, воювах - победих.

Бъди добре дошъл. И отдих, и умора,
и радост, и печал, (и ти, възлюбен плен)-
нали сте вие дял за всички земни хора -
бъди добре дошъл, мой светъл, Божий ден.

УТРИННА

Ето брезите сребристи и борове тъмни.
Ето и двете високи черковни кубета.
Скоро и долу в града и в полето ще съмне —
ведро поглежда окото Ти синьо — небето.

— Ти, който виждаш и който четеш във
сърцата,
както в отдавна позната, разтворена книга,
бдиш над цветя и над птички, и пазиш
децата,
Боже, към тебе очите си молещи вдигам.

Пълно с любов сърцето ми слабо, човешко,
пълно със земна любов и с възторг,
и с умора,
както лозница, отрупана с гроздове тежки,
както с причастие чаша, налята догоре.

Трябваше жертва — и аз я принесох,
и ето —
още треперят ръцете ми в първите тръпки.
Само да знам, че е жертвата моя приета,
моя тамян че достига до Твоите стъпки.

ТЯСНАТА ВРАТА

Погледни този път, в който ние стремглаво летим,
като литнали в миг две стрели, две безумни мечти,
как е тесен и прав, и затворен от двете страни
с тези тъмни върби като с две неподвижни стени…
Той ли нашият път, той ли нашият кратък е ден
от самата съдба на земята за нас отреден?
А на другия край, тъй примамлив, незнаен, желан,
дето пълна с лъчи е разтворило слънцето длан,
сякаш свършва се той: там сближават се двете стени,
и през тази врата, толкоз тясна, ще можем ли ний —
двама заедно ний — да преминем през нея отвъд,
дето светъл и нов почва другия, вечния път?

Електронно издание на адрес: **vestnikiskri.com**
Издава свещ. Лъчезар Лазаров, главен редактор. Отговорни редактори Сн. Костадинова, Б. Балкански. С. Искрец
Тел. за връзка – **0885987833**. Моля, изпращайте материали на електронен адрес: **vestnik_iskrec@abv.bg.**
Ползвани сайтове: https://www.slovo.bg/old/vutimsky

ISSN 2738-7798

ИСКРИ

Искри в Искрец словесното огниво.
И сее
във душата светлина.
Сеяч е то
на дефицитно
слово,
разнасящо
човешка
топлота.
П. Пеев

СТРАНИЦИ ЗА ПРАВОСЛАВИЕ И КУЛТУРА. Година IV, брой 47, януари , 2023 г.

„Да не бъде твоята уста врата за зли речи, нито езикът ти да изнася зло.“

Св. цар ПЕТЪР

Човекът, тази светла вселена от мисли, чувства и воля, в своя исторически бяг, често затъмнява божествения си образ. Нашето битие не е победоносен ход, животът на малцина всред нас оставя трайна метеорна светлина и светла диря. Достатъчно е, ако се осъзнаваме като братя, добруваме по между си и се подкрепяме, ако сме внимателни и нежни един към друг. Но ние не правим и това.

Макар и заложници на политически конюнктури и чуждо статукво, ние винаги имаме възможност да бъдем добри един към друг и по този начин, давайки пример, да издигаме ценностите и морала в обществото ни, защото личният пример е този, който възпитава истински. Вместо това ние сме заобиколени от насилие, а разединението между братя – най-трагичният конфликт, задължително води до войни.

Нашите водачи винаги прокламират мир и разбирателство, свят без граници, права и свободи… Но обратно на това, обръщайки поглед към който и да било исторически отрязък, ние ще съзрем предимно зверско въоръжаване, войни, интриги и насилие от човек към човека. Великите миротворци на този свят са малко. Един от тях е, честваният на 30 януари (12. 02 – ст.ст.), **св. цар Петър български**. (927-969 г.) Той е син на цар Симеон и внук на нашия покръстител, св. цар Борис-Михаил.

Св. цар Петър е най-дълго управлявалият български владетел, а властта му се обуславя от траен дълбок мир с Византия: цели четиридесет и три години. Именно тогава българската архиепископия е канонично издигната в самостоятелна Българска патриаршия, архиепископът на Дръстър (Силистра) – Дамян, става първият български патриарх, а Петър – първият официално признат български цар.

Продължава на стр. 2

Мирът през време на управлението на светеца е запомнен и описан от тогавашните летописци. В същите писания се казва, че титлата му „василевс“, била втора в света след тази на императора. По цялата българска земя текли „мед и масло“, но за жалост точно тогава се появили богомилите.

Бракът на св. цар Петър е сключен в Цариград, в храма на св. Богородица при „Живоносния Източник“. Негова съпруга е византийската принцеса. Това е първият исторически случай, в който византийска принцеса се жени извън Империята.

Св. Петър бил съвременник на св. Иван Рилски и питаел голямо благоговение към този велик пустинник. Когато пристигнал в Средец, царят пратил петима опитни ловци да намерят духовното убежище на светеца. Те го открили чак на петия ден. Само непристъпните скали и срутищата спрели царят да отиде лично до това място. Като се изкачили на планината Книшава, ловците посочили на царя непристъпната канара, дето обитавал св. Иван. Царят веднага изпратил две момчета от свитата си да стигнат непременно до пустинното място, за да изпросят благословията на преподобния, която и получили.

„Твоят труд и твоите приноси като благовонен тамян се издигнаха към Бога.“ Пустинникът му казал, че в този живот не ще се видят, но утешавайки го, му отвърнал, че ще бъдат заедно в бъдещия, ако принесат достойни покайни плодове. Светецът цар изпратил на светеца отшелник много дарове: злато и храна.

След като, в уважение св. Иван приел даровете и похапнал, той върнал златото на царя, защото нему не било потребно. То, казал св. Иван, е нужно на царете за оръжие и войска. Но най-напред посъветвал царя да бъде щедър като небесния отец, князете му да не носят самохвалството на езика си, а царската му багряница да сияе най-вече с добродетели и смирение.

В края на царуването си Петър имал и доста изпитания, а най-големите му притеснения били свързани с бързо разпространяващото се Богомилство, както и с нападението на военолюбивия руския княз Светослав, което и довело до смъртта на царя светец на 30-ти януари 969 г.

На същата дата – 30-ти януари 1894 г. се ражда един друг миротворец, **Н В Цар Борис III**.

Всеки е чувал за спасяването на българските евреи… по нещо. Но каква е истината и как ние допускаме важните събития от нашата история да остават забулени в неясноти, и неизвестни на съвременния свят. Почти 50 000 евреи, живеещи на територията на Царство България не са депортирани и не заминават за лагерите на смъртта, при положение, че ние сме в документален съюз с Германия. Такъв героизъм не проявява нито един друг европейски народ. Известно е, че в това дело участва Българската Православна Църква в лицето на своите отявлени архиереи – Софийския – Стефан и Пловдивския – Кирил. В момента, в който из Европа, срещу евреите започват масови гонения, Ватиканът мълчи. Но в България Църквата застава твърдо на страната на зверски преследваните. При първото събиране на ешалони с хора, председателят на народното събрание Димитър Пешев, чрез вътрешния министър Габровски, не позволява влакът в Кюстендил да тръгне. Спасени са всички. Много бързо се оформя подписка в защита на българските евреи, подписана от мнозинството народни представители. Въпреки това на 25 май 1943 г. евреите отново са събрани и подготвени за депортиране. В същия ден митрополит Кирил (по-късно – български патриарх) изпраща телеграма на царя, но тя не остава голословна, защото точно в този момент архиереят прескача портата, влиза при събраните хора и казва: „Където отивате вие, идвам и аз“. Това е моментът, когато цар Борис се превръща в спасител, въпреки, че месец по рано той убеждава Хитлер, евреите в България да не бъдат депортирани. До този момент за българските евреи се застъпват множество хора от политическите и църковни кръгове, различни съсловия на адвокати, писатели, работнически и занаятчийски организации, но последната дума е негова, на царя. Излишно е да се споменава, че върху него многократно е осъществяван натиск по изпълнение на германската политика. Но се случва друго: Цар Борис III издава заповед, с която планираната депортация на евреите е завинаги спряна.

Преди да се задейства народът и държавата, от т. нар. Стари предели са депортирани около 11000 евреи, които заминават в известните концентрационни лагери в Катовице и Аушвиц. Истина е, че всеки човешки живот е еднакво цѐнен, но тази загуба не лишава от смисъл и от стойност великото дело по спасяването на останалите 50 000. То има един единствен аналог: спасените Шиндлерови евреи, които възлизат едва на 1200 човека, но за това знае целия свят.

В края на 90-те години, край Йерусалим бе посадена гора с български дървета. Точно там бяха поставени четири паметни плочи: на цар Борис и царица Йоана, на Българската Църква и на Димитър Пешев. Само няколко години покъсно от Израел беше изпратено писмо до българската държава, в което се питаше, дали наистина лицата от паметните плочи са спасителите на петдесетте хиляди евреи. Тогава, през 2000-та година, трима български депутати – Благовест Сендов, Илчо Димитров и Анжел Вагенщайн, отговарят, че не са. Дали по тази, или по друга причина, по-късно паметните плочи са премахнати. †

АСИРИЙЦИТЕ – ОЛИЦЕТВОРИТЕЛИ НА ЖЕСТОКОСТ И ВЕЛИЧИЕ

От стр. 3

Асирийската империя успява да завладее огромни територии и става господар на целия Близък Изток (VIII-VII век.). И продължава да се разширява, достигайки своя връх през първата половина на VII в., когато Асархадон покорява Древен Египет и се провъзгласява за фараон (671 г. пр. Хр.). Империята се разпростира на хиляди километри – от праговете на Нил до Арменското плато и от Средиземно море до Западен Иран и Персийския залив.

Дворците на Нимруд , около 1853 пр. Хр.

Едновременно с военните реформи, Асирийското царство създава и административни реформи, включително и в многото васални държави с цел поддържане на реда и редовно събиране на данъци. Познато било и лихварството. А в отделните области централната администрация има свои наместници.

Най-големият парадокс на асирийската цивилизация е съчетанието на невероятна жестокост и кръвопролитие с покровителството на науката, знанието и изкуството, свързани със занаятите – металур-гия, ковачество, кожухарство, дърводелство, каменоделство, многообразно строителство…

Класически пример е величественият дворец на Ашурбанипал в Ниневия. Само за прочутата му библиотека, открита там, са изписани хиляди страници. Тя е първата библиотека в света, съдържаща над 30 000 глинени плочки асирийски клинопис на теми от медицината (включително медицински рецепти) до най-древния образец в световната литература – епосът за Галгамеш. И още десетки хиляди плочки, съдържащи информация за държавния и военния живот на асирийците.

Оттам научаваме, че асирийците са познавали питагоровата теорема, далеч преди гърците, изобретили увеличително стъкло (лупа), първи използвали вилицата за храна и прочее.

Асирийците са изкусни архитекти и строители с огромни достижения, създали прекрасни градове и великолепно украсени дворцови комплекси със скулптури, барелефи и статуи . Навярно са използвали и различни специалисти от завладените държави.

И при достигнат апогей на развитие и разцвет на Асирийската империя, започва нейното ускорено изтощение, упадък и окончателен залез.

Кои са причините? Това са борбата за власт сред командирите на армията и администрацията, които (при сблъсък), дават възможност за успех на нейните врагове.

Надигат се бунтове, въстания и войни със съседите. До 605 г. пр.н.е. Асирия е унищожена от общите действия на Нововавилонското царство, Мидия и скитите. И столицата Ниневия (с невероятната огромна библиотека с хиляди глинени плочки с клинописни текстове) е превзета и разрушена.

Натрупаната от векове омраза и ненавист кара контразавоевателите да изравнят великолепните асирийски градове със земята. Асирийската администрация е избита, а народът разпръснат в съседни страни и се слива с други народи.

И въпреки преживения колапс, асирийците оцеляват и до днес. Повечето от тях остават да живеят в районите, които обитават от хилядолетия и частично възстановяват някои техни храмове. Но, попадайки в море от арамеи, те постепенно изоставят старото си акадско наречие и възприемат арамейкият език.

В Римско време, през I век сл. Хр., те стават един от първите народи, които приемат християнството.

Асирийската църква е една от най-старите в света и датира още от апостолските време-на. Неин пръв предстоятел е св. ап. Тома (33–77 г.). Оттогава църквата им е основен консолидиращ фактор за нацията. Днес мнозинството от асирийците принадлежат към католическо-униатската източна асирийска църква, но сред тях се срещат и монофизити, несториани и дори протестанти.

През последните 2 хилядолетия този велик народ претърпява нови погроми от нови завоеватели като Тамерлан (Тимур) (1336–1405) и османлийте. Това довежда до новото им разселване в Иран, Ирак, Сирия, Турция, Ливан, Кавказ, Русия, САЩ, Германия, Швеция.

Седалището на днешната Света апостолическа католическа асирийска източна църква е в Чикаго, а диаспората им обхваща около 5 милиона души.

Макар и разпръснати по целия свят, асирийците упорито отстояват своите традиции и свято тачат спомена за величието на тяхната империя и предците си отпреди 24 века от нейното унищожение! Периодично организират чествания и тържества.

В Азия, Европа и Америка има много известни асирийци – патриарси, писатели, артисти, певци, режисьори, кметове, зам.-премиери и заместник-министри, конгресмени, сенатори и др. †

Веселина ***БАШОВА***

ШЕПА МИСЛИ

могат да направят
кораво всяко сърце.
Шепа мисли
с негативен заряд.
Шепа мисли
са дом за един легион.
Шепа мисли
и Спящата красавица
няма да има достъп
до леденото си кралство.
Шепа мисли –
търсят синапово зърно
под завивките .
(Май беше грахово!)
Шепа мисли
се изливат в топлите извори на
Божието слово
и прогонват бесове.
Шепа мисли
могат да сгреят
всяко кораво сърце.
Шепа мисли
топят скелети
на гняв и вина
пред очите ми.
Шепа мисли и в тях
новият изгрев.
Ще изпревари ли
препускащите сенки?!
Шепа мисли
летят на гръбчето
на калинка.
Гъделичка ме по носа,
за да се събудя.
Шепа мисли –
звезден прашец
в очите ми.
Смея се на себе си
в огледалото.

СЛЪНЧЕВА УСМИВКА

озарява лицето
на нежно кокиче.
Аз съм само с багажа
на днешния ден.
Взема ли повече
дрехи за чувствата,
рискувам да ги имам.
Къща за гости
е сърцето ми,
но не и дом
за бързо вехнещи
очаквания.
Аз съм само с багажа
на днешния ден.
Голи емоции
покриват телата си
с листа от
райската ябълка.
Раздор след раздор.
Как ще възкръснат
мисли и чувства?
Нарочно се бавят.
Разглеждат всяко лице.
В градината ми цъфтят
теменужени сънища.
Разменят емотикони.
И не ме чакат.
Аз съм само с багажа
на днешния ден.
Пеперуди ми теглят
куфара от сутринта.
Без нощници
заспиват звездите
в Авраамовия дом. †

Александър ***ВУТИМСКИ***

УТРИН

В широката, спокойна улица
– във утринта –
когато пролетта
сияе свежа в светлите стъкла,
една притихнала кола
минава.

Възправеният млад колар,
огрян от слънцето, юздите
държи спокойно.

Конете, старите коне
безшумно крачат.
И над тях
прелитат с неспокоен вик
врабчетата
и бавно се протягат
на слънцето
измокрените покриви.

Шумящият, просторен град.
Колата в слънчевата улица.
Възправеният млад колар,
огрян от златните лъчи.
О, тази пролет! –
В сърцата
как смело влива бодрост и възторг,
в тревожните очи – лазур,
в лицата – млада кръв и свежест.

Блести спокойна пролет над града.

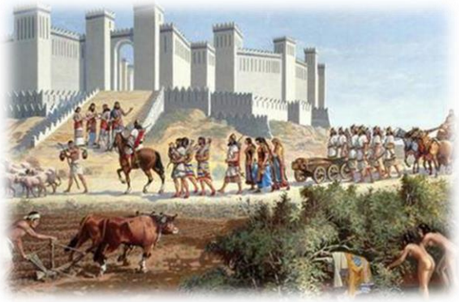
Един колар,
усмихнат и разгърден,
застанал твърдо
върху колата – сам
пътува в сутринта към слънцето
и синьото небе. †

Боян ***БАЛКАНСКИ***

По време на професионалната ми дейност в Близкия Изток и Африка ми се отдаде възможност да посетя много огнища на древни народи – хети, асирийци, кюрди, хатрианци, палмирци, финикийци, шанганци, свази и други. Тук споделям мисли за историята на асирийците.

АСИРИЙЦИТЕ – ОЛИЦЕТВОРИТЕЛИ НА ЖЕСТОКОСТ И ВЕЛИЧИЕ

Асирия е първата световна империя, просъществувала 1891 лета. Тя, с нейната цивилизация (предшествала няколко столетия Римската империя), се заражда и развива между средата на бронзовата и късната желязна епоха – от 2500 г. пр. Хр. – до 609 г. пр. Хр. Това става в Северна Месопотамия (в земите на днешен Ирак), по долината на р. Тигър – в нискохълмист терен с плодородни почви и пасища, с богати рудни залежи и строителен камък. Природните условия предразполагали за успешно развитие на земеделието, животновдството и строителството.

Асирийците почитали много божества, но върховен бог (бог-войн или бог на войната) бил Ашшур, на чието име (като покровител) е наречен и първият им град. Оттук идва и името Асирия. През цялото си съществуване Асирия има шест столици: Ашур (2500–1754 г.); Шубат Енлил (1754–1681 г.); Ашур (1681–879 г.); Нимруд (879–706 г.); Дур Шарукин (706–705 г.); Ниневия (705–612 г.) и Харон (612–609 г.). И е управлявана от 118 царски владетели. Първият е Тудия, а последният – Ашур Убалит II.

Асирийското население е от различни етноси. Отначало, в Староасирийския период (от XX в. до XVI в.) преобладават семитите, а след това приждат и други племена.

Жените (напълно безправни) се обличали в туники с дълги ръкави и носели шал около раменете, а мъжете ходели с дълги бради и носели подобни на роби дрехи. Те били абсолютни господари в семейството, чието имущество е било само тяхно.

Асирийското стопанство бързо процъфтява и превръща градът държава и нейните околности в много богата страна. Не случайно през разширяващата се Асирия преминавали древните пътни артерии – от Китай и Индия през Елам (в днешен Иран) към Мала Азия и от Египет, Палестина и Сирия към Индия и Китай.

Средноасирийският период (от XV в. до XI в.) е известен с първото военно-политическо издигане на Асирия. В края на XII и началото на XI в. асирийският цар Тиглат Пилесар I се впуска в завоевания. Асирийските армии ежегодно атакуват Вавилон, Сирия, Финикия и Източна Мала Азия и извършват грабежи, опустошения, пленяване и отлъчване в робство, облагане с данъци и прочее. Периодът приключва с нашествие на арамеите от Арабския полуостров, нахлули в началото на XI век.

Новоасирийският период (от X до VII век.) е период на могъщество, но и на застой, и на упадък.

При цар Ашшурназирпал (883–859 г.) Асирия налага пълната си военна и политическа хегемония върху земите от Иран до Средиземно море и от Кавказ до Египет.

При следващите царе се осъществяват много военни и административни нововъведения.

Най-блестящият период е от средата на VIII век. при управлението на Тиглай Пилесар III с провеждането на значителни военни реформи, които се случват за първи път в света. Създадена е чудовищна за това време професионална царска армия от 120 000 души, която е добре обучена и организирана. Младите асирийци, например, се подготвят за войници, калявайки се при лов на лъвове, леопарди и диви бикове.

За първи път се създават различни родове войски – тежка и лека въоръжена пехота, тежка и лека конница като основен род войска и войниците имат униформи.

За първи път се създават инженерни части за военно строителство – укрепване на градове, крепости, пътища, мостове и проходи за улесняване на транспорта и снабдяването на армията, както и създаване на обсадна техника, включително и за подриването на крепостни стени.

Изгражда се и морски флот, който налага контрол и върху морската търговия.

За първи път в света се формира разузнавателна служба и тайна полиция при отлично функциониращa пощa и войнствена култура.

Асирия не спира да воюва със всички свои съседи – с изключителна войнственост, брутална сила и храброст. Войните им са известни със своите жестокости: убийства, кръвопролитие към живи хора – одиране на кожи, набиване на кол, обезглавяване, изгаряне, изтръгване на езици… Затова асирийците се превръщат в най-омразния и ненавистен враг за подчинените и съседните народи.

Продължава на стр. 7

Снежана ***КОСТАДИНОВА***

ОНИ СА МЕ ПОВЛЕКЛИ…

Спомен

Ако някой не знае кой е Плюшкин – нека ми се обади. Явно Гогол е контактувал с много такива като мен, за да изгради този образ. Тръгна да изхвърлям нещо, а не мога... и го връщам. Може да потрябва. Днес обаче ще изхвърля всичко, което съм трупала години, а то е... вестници. В един от тях намирам писмо, което съм търсила дълго време. Сгушено между листата то е искало да ме изненада, за втори път, в подходящ момент. Беше от мой ученик, второкласник, отишъл с родителите си да живее и учи в столицата. Беше ми предадено, седмица след неговото преместване, от друго момче от класа. "Защо чак сега?" – попитах. "Страхуваше се да не го покажете на майка му. Не искаше да знае." Момчето говореше и плачеше за своя приятел, а аз... За малко да ревна по-високо от него, когато го четях. "Сбогом, госпожо! Не сакам да одим у градо, ама никой ма не пита. Мама и тате са ме повлекли и те това е. Ревах, оках, търкалях се, нема полза. А баба и дедо си траят. Сбогом, госпожо! Ваш ученик: Г. Й."

Е, как да изхвърлиш такова писмо?! Пожълтяло от времето, смачкано, едва се чете, но... Хвърля ли се детска обич дори след тридесет години?

АДАПТИРАНЕ

Разказ

Преди много години семейството на Славена се преселило в Нови пазар с надежда за по-добър живот. Макар и малък, градът бил безкрайно различен от селцето в Понор планина. Всички бързо свикнали с градския живот и различния диалект, с изключение на Славена, която се занимавала с дома-кинството и затова контактите ѝ с местните хора, били ограничени. Шопският ѝ инат също не бил за пренебрегване.

„Като ма не разбират за них си е. – казвала често след поредната неуспешна комуникация тя. – Арнисах се от таквиа алтавци у Балкано, та сега че тражим тука други. Да не сам шантава. Я нема да се сапикасвам с них, они че се сапикасват с менека. Те, тетека!" Веднъж дъщеря ѝ Милена поканила свои съученички на гости. Поканила ги, но след това многократно съжалила. Майка ѝ вървяла след тях и не млъквала. Зажадняла за чуждо внимание тя ги атакувала с въпроси и констатации:

– Оти одите голи? Дрейте са затова – да са облачат. А ручате ли? Толко сте кльощави, че мое да ви фане офтика. Какво се дзверите? Турбеколоза, офтика – се тая! Учим ви я, ама кой да чуе! – Лельо Славенке, моля ти се! Целите сме в слух! – обадило се едно от момичетата.

– Нема кво да ми се молите! Не сакам и да ми се пундзите! Вие като фракотите, я да не разбирам нещо. Оти са крекотите па сега!? Когато момичетата си отишли, дъщеря ѝ се разкрещяла :

– Браво на теб! Изнесе им безплатно представление! Няма да ги каня, докато говориш по този начин! И спазила обещанието си, но... Една вечер, на връщане от кино, съученичките ѝ неочаквано се отбили да я видят. Момичето се зарадвало, а Славена била на седмото небе от щастие.

"Ега ти сгодата! Ако съм сакала да направим таа кондика, немаше да стане толко добре. Вече нема да ми се кине сърцето, че ми сбруват наоплиш! Като заприкажем че ги шашардишем !" – рекла си наум стопанката и любезно ги поканила:

– Дяца, седнете на мякичко на леглото! „Дяцата" се настанили удобно и започнали безкраен разговор за техните си момичешки работи: кой ги погледнал, как ги погледнал, какво им казал. По някое време Славена се провикнала: – Щерко, я ми донеси легена!

– За какво ти е, майко? Късно е да переш.

– Няма да пера! Ще си мия краката! Момичетата се спогледнали сконфузено. Явно били прекалили с гостуването си и леля им Славена намеквала да си тръгват, защото семейството ще ляга да спи. "Сакам да се сприкажем с них, а они...Какво са се опулили у мене! Говорим като них, а че излезне, че па ма не разбират."- ядосвала се мислено жената.

– Какво каза? – недоумявала и дъщеря ѝ, чувайки смехотворните претенции на родителката си.

Майка ѝ я погледнала строго и обвиняващо за проявеното неразбиране и важно пояснила деликатната ситуация на смутените девойчета:

– Ще си мия краката... оти са ми мръсни нодзете! †

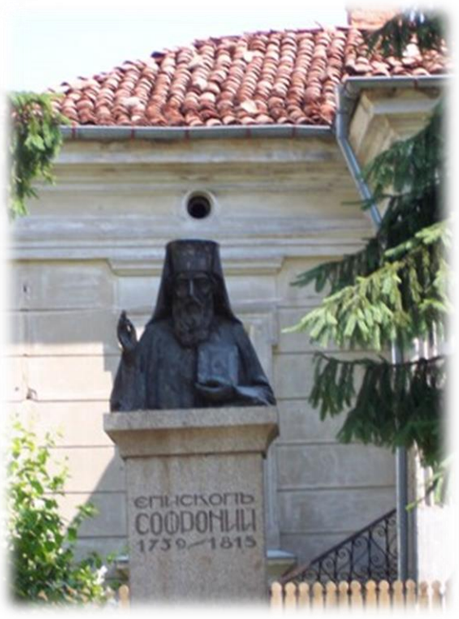
Тодор ***ПЕТРОВ***

ПОСЛЕДНАТА ХРОНИКА

Аз съм Софроний, епископ врачански или Стойко Владиславов, както ме знаят моите близки. Пиша, защото остарях и е нужно да се знаят събитията, случили се през моя живот. Ази написах своето житие и страдание, написах два видински сборника, още писах и един „Неделник“, че и други работи писах и преведох, ала имаше други събития дето не остана време за тях да разкажа. А те са важни. Затова ще начена този мой труд, пък тогаз ще смогна преспокойно да склопя очи.

Бях малко дете кога тичах навън с другите деца. Беше валял дъжд и скачахме в локвите. Изведнъж видяхме нещо. Отнейде идеше турска войска. Всички деца мигом спряхме играта си и загледахме със страх. Покрай нас майките ни тичаха, за да ни спрат и за да ни ударят по един плесник, ала и те спряха. Мигом страх залази в душите им. Най-страшното нещо, което можеше да види човек, живеещ в тези времена. Всички живеехме прилично и не до там прилично, борихме се с трудностите, ала щом войска преминеше покрай селищата, чак тогаз ставаше страшно. Всичко живо се изпокриваше кой къде намери, въпреки че най-сигурно беше в Балкана. Този гостолюбив за нас Балкан и твърде негостоприемен за турците, неведнъж ни беше спасявал. Та тогаз всичко живо се разбяга. Майките взеха децата и бързо се скриха по къщите си. Изведнъж всичко опустя. Помня азе, че тогава не побягнах. Всичко живо се изпокри в миша дупка, а аз стоях и не помръдвах. Майка ми стоеше на няколко крачки от мене и размахваше ръцете си, отваряше си устата, ала звук не издаваше. Бинбашията само ме изгледа кръвнишки, ритна ме с крак и аз паднах в калта. Един чалмалия също ме изгледа ядно и размаха ятагана си към мене.

Войниците стигнаха чаршията и се заоглеждаха.

- Какво туй село бре? – извика един от тях – то живо пиле се не види.

Постояха, погледаха па си заминаха. По-късно се узна, че тръгнали към възток да се бият с московския цар.

Тато ме записа в килийното училище и ази ходих да се уча. Поп Методи ни учеше да познаваме буквите. Помня го надвесен над нас, с пръчката как изговаряше буквите и как ни учеше да ги казваме.

– А сега – каза той веднъж – Стойко, я ела и написувай буквите.

И аз излизах и пишех.

– А тъй, Стойко. Похвално. Написа буквите, а сега скажи нещо.

И аз почвах да сказвам Часослова, написан от Яков Крайков. Сърцето на стария свещеник се изпълваше с радост, той въздишаше и говореше горестно:

– Ех, деца. Учете се от Стойко. Той е учено дете и пред него може да се открие голямо бъдеще.

Аз пораснах, ала се видя, че от мене абаджия няма да стане. Мене ме теглеше учението и духовното. Аз станах книжовник, учител и свещеник.

Имаше за мене една среща с едного дето щях да помня доде бях жив на тоя свят. Този човек беше отец Паисий Хилендарски. Видях се с него в Котел, в черквата. Беше вечер. Градчето беше утихнало и в малката черковка бяхме само ние. Той ми показа своята История славянобългарская преди два деня и ази я бях прочел.

– Туй е голямо нещо – казах му аз с вълнение – да напишеш историята на народа си. Истина било, че ний и история сме имали. Царе сме имали, дворци, войска, битки сме водили.

– Истина е брате – рече ми тогаз този мъдър отец – всичко е истина. Ази много скитах, дори в далечни земи ходих, та да издиря сведения за нашия народ и най-сетне намерих. Описах ги в тази историйца. Ето ти един препис. Препиши я да имаш и гледай да не се погуби.

Аз взех книжицата с огромно вълнение, а още на другата нощ почнах да я преписвам. Голямо туй нещо бре! Имали сме си и ние историйца. Няма веч да ни крещят в лицето гърците, че сме безкнижен и безправен народ. Книгата я преписах, а сетне извиках людете от градеца си в черквата и наместо да им чета от Библията или от Евангелието им четях от историята на Паисий. Опасно беше туй да правя, че гърци и турци можеха да ме накажат, но какво от това? Аз исках своя народ да знае историята си, да знае корена си.

Продължава в бр. 48